

nedsjunkande till småpartier utan större inflytande.

Samtidigt är det tydligt att de för partibildningen bestämmande faktorerna i stort sett förblivit desamma. Den ekonomiskt-sociala faktorn är den mest framträdande; flertalet industriarbetare går nu som förr till socialismen, medan bönder och medelklass alldeles övervägande röstar borgerligt. Men den religiösa bindningen är också väsentlig, den utgör ett bestämt hinder för en socialistisk majoritet; de marginalgrupper bland arbetare och anställda som skulle behövas för en sådan majoritet röstar med CDU. Härtill kommer andra partibildande faktorer, bäst exemplifierade av Tyska partiet och Bayernpartiet. Det bör tilläggas att könsskillnaden under de senaste åren, liksom tidigare, visat sig ha stor betydelse; CDU får, enligt spridda undersökningar från 1946, 1947 och 1950, proportionsvis ett vida större antal kvinnliga väljare än de andra partierna, särskilt socialdemokraterna, och den kvinnliga rösträtten har alltså än en gång konstaterats vara en konservativ garanti.

Det sägs ofta i Västtyskland efter kriget — liksom det sades för trettio år sedan — att proletariseringen, inflationen och omvälvningarna sopat bort sociala och ekonomiska skillnader. Redan det nu sagda klargör att det här är fråga om en tanklös fraseologi. Tyskarna är fattiga, men de ekonomiska skillnaderna är likväl markerade, och de spelar, liksom de mera svårbestämbara skillnaderna i prestige-känsla, traditionell miljö och social ambition, en avgörande roll för den partipolitiska strukturen. Några undersökningar som i detalj belyser hithörande frågor har såvitt beaktat ännu inte gjorts.

*

Till slut några allmänna, till sin natur högst subjektiva intryck från samtal med tyska politiker, publicister och vetenskapsmän. Ett sådant intryck är förvåning över att detta folk, efter tolv års ohygglig diktatur och sex års förödande krig, inom de länge förföljda eller undertryckta grupper som bekämpade eller i varje fall inte stödde nazismen, kunnat finna en politisk och intellektuell elit av sådan kvalitet. De män som styr förbundet och delstaterna — vare sig kristliga demokrater, liberaler eller socialdemokrater — är sannerligen inte några ur katastrofen uppdykande äventyrare och oduglingar; de kan i saklighet, skärpa och överblick mäta sig med den styrande klassen i andra demokratier. Ofta får man, och inte minst inom socialdemokratien, en känsla av ett hårdat mod och en över alla växlande öden stående inre kraft som är och måste vara sällsynta inom mindre hårt prövade folk.

Lidelsen för politisk frihet har hos denna elit eldats av insikten och erfarenheten. Många år har man levat un-

der ett tyranni; knappt har detta fallit samman förrän faran av ett nytt tyranni blir ett alltmer aktuellt hot. Minnet av Hitler ökar fruktan, men stärker också motståndskraften inför Stalin. Liksom de av den tyska ockupationen drabbade folken har tyskarna själva, och kanske i än högre grad, lärt sig frihetens värde.

"Läget är hopplöst, men inte allvarligt", yttrade en tysk politiker under ett samtal. På frågan vad han menade blev svaret att om man månad efter månad väntat att bli hängd följande morgon, kunde en situation, hur förtvivlad den än tedde sig, inte verka "allvarlig", inte verka ohjälplig, så länge livet fanns i behåll. Något av detta "trots allt", av beslutssamhet att hålla ut till det sista, av resignation och mod, av känsla att det egna jaget alltid har reserver, utmärker eliten av de styrande och av de styrda. Inför försöket att i dagens läge skapa en tysk demokrati kan man känna tvivel eller misströstan, men man kan inte undgå att känna respekt.

Herbert Tingsten

(Föregående artiklar i den nu avslutade serien var införda 16, 19, 21, 23 och 28 juli samt 1 augusti.)

D • N

6/8 1950

Samling kring försvaret

Den debatt som uppstått i försvarsfrågan på grund av Koreakriget och den ökade risken för ett allmänt krig lider av en viss oklarhet. Å ena sidan talas om behovet av reformer på lång sikt, reformer som i och för sig kan vara väl motiverade, men som inte rimligen får någon som helst betydelse i det speciella läge från vilket debatten utgår. Å andra sidan talas om skärpt beredskap, varmed i regel brukar menas omedelbart inkallande av förband till särskilt utsatta platser eller rent av en partiell mobilisering; dylika åtgärder kanske snart kan behövas, men för dagen ter de sig inte nödvändiga. Vad det nu gäller synes närmast vara en tredje sak, och därom torde också flertalet deltagare i debatten i grunden vara ense: att inom en mycket kort tid, högst några månader, fylla de luckor, avhjälpa de brister som är mest påtagliga och kännbara och där åtgärder av vikt hinner vidtas på så kort sikt.

Alla lär vara ense om att en sådan snabbrevision inte bör hindras av hänsyn till kostnader (rätteligen: en tidsförskjutning av kostnader) som måste bli obetydliga i förhållande till vår

samlade försvarsbörda och som är försvinnande små i jämförelse med de risker det här gäller. Den naturliga vägen synes vara att hos de ledande militärerna begära de upplysningar och förslag som behövs, och omedelbart behövs, och att låta ledande politiker från alla demokratiska partier granska vad som framkommer och så långt möjligt enas om vad som bör göras; behövs ett riksdagsbeslut, borde detta, sedan väl samförstånd mellan partiledningarna uppnåtts, kunna åvägabringas på mycket kort tid.

En på detta sätt begränsad undersökning borde kunna leda till åtminstone ett respektabelt minimum av enighet; det är knappast att befara att partitaktiska synpunkter eller mera allmänna åsiktsdivergenser skall visa sig vara överkomliga hinder, då alla inser behovet av att handla och att handla raskt. Möjligen blir valstriden lidande på denna borgfred i en speciell fråga, men både partiledningar och väljare bör kunna ta detta med jämmod; här gäller det dock ting inför vilka alla i egentlig mening inrikespolitiska spörsmål framstår som oväsentliga.